

NIEULECZONY (28) *part praet pass pf*

nieuleczony (27), **nieuleczon** (1).

W pisowni łącznej (17), w rozłącznej (11); -cz- (27), -c- (1).

Pierwsze e oraz o jasne, drugie e pochylone.

[*comp* nieuléczeńszy.]

sg m N nieuleczony (7), [nieuléczeńszy]. ◊ *G* nieuléczon(e)go (1). ◊ *A* nieuléczony (1). ◊ *I* nieuléczonym (2). ◊ *f N* nieuléczoną (7), nieuléczon(a) (1). ◊ *A* nieuléczoną (1). ◊ *I* nieuléczoną (2). ◊ *n N* (*attrib*) nieuléczone (1), (*praed*) nieuléczono (1). ◊ *I* nieuléczonym (1). ◊ *pl A subst* nieuléczon(e) (3).

Składnia dopełnienia sprawcy: nieuleczony od kogo (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII (z Cn) – XVIII w.

I. W funkcji właściwej: Któremu nie przywrócono zdrowia, nie uzdrowiony (2) :

W przeciwstawieniu: »nieuleczon ... uzdrowion« (1): Acz częŧto y czás to pięknie miárkuie: Ze co od ludzi iest nie vlécono/ Bywa zá czáfem częŧto vzdrowiono. *ZawJeft* 29.

W przeni (1) :

Szereg: »nierozwiązany i nieuleczony« (1): gdyż żadna rzecz Páńŧkiego ciáła nie obrázi iedno uierozwiązáné [!] ŧumnienie/ y nieuléczone. *BiałKat* 336.

II. W funkcji przymiotnika (26) :

1. Trudny, niemożliwy do wyleczenia; nie gojący się; immedicabilis Mącz, Calep; insanabilis Calag, Calep; vix sanabilis Mącz; desperatus PolAnt; incurabilis, irremediabilis Calep; incuratus, male sanus Cn (23:) Medicabilis, Co łatwie á ŧnádnie może być vleczone. [...] Immedicabilis, Nieuleczony. *Mącz* 212d; Gdyż opuchliná ze złey ŧpráwy wnétrzney nádyma ciáło y ŧkorę człowiczą/ á iest nie vleczone ni od kogo. *RejPos* [226]v; *Vnheiffam. Niezgoiony. Nieuleczony. Insanabilis. Calag* 530b; Immedicabilis quod medicaminibus non potest sanari. – Nieuleczoni. *Calep* [507]b, 541a, 563a; *PowodPr* 66.

Wyrażenia: »choroba, niemoc nieuleczona« = immedicabilis morbus Mącz [szyk 4:2] (3:3): BierEz P2v; Sacer ignis, Świętego Antoniego niemoc/ álbo piekielny ogień/ chorobá yeŧt nieyáka nievleczone. *Mącz* 363a, 212d; *SienLek* 122; Bo iáko niemoc iákąŧkolwiek tym ŧpoŧobem nieuleczoną być powiedamy/ iż chory człowiek źle ŧie máiąc/ lekárŧwá zdrowego nienáŧrzy á onym ŧie brzydźi *KuczbKat* 200; *StryjKron* 370.

»suchoty nieuleczone« (1): Zalię Crinoides łą gruzołki iakoby ziarnka pŧwieniczne na troie roŧtarte/ [...] znamionią fuchoty nie vleczone. *FalZioł* V 11.

»ŧwi(e)rbz nieuleczony« (2): BibRadz Deut 28/27; *ulcus dolosum et vix sanabile, Nieyáki rodzaj ŧwirzbu nieuleczonego. Mącz* 28c.

»wrzod nieuleczony« [szyk 2:2] (4): LubPs A3v; Zarázi cie Pan wrzodem iádowitym nieuleczonym [*in ulcere malo ... quod non poterit curari*] w kolánách y w goleniách *BibRadz Deut* 28/35; *Wilk ácz iesth wrzód nieuléczony/ á wŧákŧe mu ochłodę tym vczyniŧz SienLek* 122; *RejZwierc* 79.

W przeni (3) :

Wyrażenia: »rana nieuleczona« (1): Przecz był žal moy wieczny/ á ráná moiá nie vleczona [*plaga mea desperata*]? nie chciała fię dác vleczyć? *BudBib Ier* 15/18.

»nieuleczony wrzod« (2): *LubPs* A3v; Pátrzayże záfię iáko to [*gniew*] iest nieuleczony wrzod/ á iáko fię wżędy rofypał między wżytki narody ludzkie. *RejZwierc* 79; [nie rownie ífkodliwiy iest zániedbano/ náprzećiwko niemierności ięzykow [...] A ítąd co dáley bárżiey/ ten wrzod iest nieuleczeńsý *ErazmJęzyk* A2 (*Linde*)].

Przen (2) : Lakomítwo iest brzemię bogactwa słuźebnik pracey/ rofkosz ze íromotą/ zawilć nie vleczona żądza też nienafyczona. *BielŻyw* 137; *MurzHist* D3v.

2. *Powodujący ranę lub niemoc nie dającą się uleczyć, nie gojącą się, śmiertelną* (3) : FROX ich [*żorawie*] glewią długą przelzył íześci rázem/ Okrutnym y nieuleczonym żelázem. *KmitaSpit* C5v.

W przen (1) : Ták tu żyią ná świećie/ gdy kto prawdźiwými Słowy chce íprawiedliwość tu ozdobić íwými. Wnet go ów wykrętniczek przekinie przez nogę Aż y nieíprawiedliwie záda mu ták trwoę Z nieuleczonym rázem/ ná ípráwie ízwánkuie/ Y worki y kálétę záraz wynicuię. *GosłCast* 71.

Przen (1) : Insanabilis, Trudny ku vlcczeniu. Contumelia insanabilis, Nieuleczona potwarz *Mącz* 367d.

Synonim: **II.1.** *niezgojony.*

Cf NIEULECZYSTY, **ULECZONY**